

TALOUSARVIOALOITE 5/2009 vp

Määrärahan osoittaminen Ähtävänjoen vesistön kunnostamiseen ja palauttamiseen lohivesistöksi

Eduskunnalle

Lappajärvi laskee vetensä Välijokea pitkin Evijärveen, josta varsinainen Ähtävänjoki saa alkunsa. Ähtävänjoki virtaa Evijärven ja Pedersören kuntien alueella. Se laskee Perämereen Pietarsaaren pohjoispuolella Luodon-Öjan tekoaltaan kautta. Vesistöalueen kokonaispinta-ala on 2 054 km². Vesistöalueen järvistä Evijärveä, Lappajärveä ja Alajärveä säännöstellään. Ähtävänjoen pituus on noin 120 km ja keskivirtaama joessa on 15 m³/s.

Vesistöalueen hallitsevana elementtinä on 77 miljoonaa vuotta sitten maahan iskeytyneen meteoriitin kraatteriin muodostunut 144 km²:n suuruinen Lappajärvi. Ähtävänjoen vesistö on tullut tunnetuksi paitsi geologisesti erikoisesta ja rajusta syntyhistoriastaan myös luontoarvoistaan. Vesistöalueen yläosan purovesistöjen latvaosat sijaitsevat pohjavesialueella ja uomasto on säilynyt hyvin luonnontilaisena.

Ähtävänjoki on ollut perinteisesti lohijoki. Joen sähköntuotantoon rakentamisen myötä ovat lohet joesta ja vesistöstä kuitenkin kadonneet. Ähtävänjoessa on yhteensä yhdeksän voimalaitosta ja näiden voimalaitosten kohdalle on nousuportaat kaloille jätetty pääsääntöisesti rakentamatta.

Ähtävänjoen keski- ja yläjuoksulla on elänyt eteläisen Suomen runsaslukuisin jokihelmisimpukkakanta sekä pyyntivahvuinen taimenkanta. Lohen tavoin on myös käymässä jokihelmisimpukkakannalle. Sekään ei ole kyennyt lisääntymään kymmeniin vuosiin. Joen latvaosilla on

kuitenkin säilynyt jonkinlainen joen alkuperäinen taimenkanta. Tämä tulisi saada säilymään ja lisääntymään.

Ähtävänjoen vesistöalueella on toteutettu ja on edelleen vireillä hankkeita veden laadun parantamiseksi. Se on välttämätöntä vesistön säilyttämisen kannalta. Tämä ei kuitenkaan riitä vesistön ja joen palauttamiseksi lohialueeksi. Lohen pitää päästä nousemaan jokeen ja lohella tulee olla myös kutu- ja oleskelupaikkoja. Tämä on vain mahdollista rakentamalla koko joen alueelle voimalaitosten ja säännöstelypatojen kohdille tarvittavat nousuportaat sekä kunnostamalla jokeen kohtia kutupaikoiksi.

Helposti kutupaikoiksi kunnostettavia kohtia ovat esimerkiksi Finnholmin, Björkforssin ja Kattilakosken voimalaitosten yläaltaiden sivuile jääneet joen vanhat uomanosat, jotka ovat nyt tyhjillään. Niiden yhteinen putouskorkeus on yli 20 metriä ja ilmeisesti osa lähes suoraan käyttökelpoisia, vain vesi puuttuu. Muita tällaisia kohtia on Lamminkylän kohdalla oleva kivennäispohjaisena pysyvä kohta sekä Savonjoen, Lohijoen ja Kuninkaanjoen koskipaikat. Lisäksi Ähtävänjoessa on noin 25 metriä vapaita koskipaikkoja, jotka voitaisiin kunnostaa myös kutupaikoiksi.

Lohikantojen säilyttäminen Itämeren alueella on koko EU:ta koskeva asia ja vaatii toteutuakseen kaikkien käyttökelpoisten jokien kunnostamista. Ähtävänjoki on yksi tällainen joki. Sa-

TAA 5/2009 vp — Esko Ahonen /kesk ym.

moin kiinnostus jokihelmisimpukan säilyttämisiksi on noussut tärkeäksi asiaksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2010 talousarvioon momentille 30.50.20 lisäyksenä 3 000 000 euroa Ähtävänjoen vesistön kunnostamiseen ja palauttamiseen lohivesistöksi.

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 2009

Esko Ahonen /kesk
Raimo Vistbacka /ps

Mats Nylund /r
Anna-Maja Henriksson /r